

Результати анкетування «Академічна доброчесність – запорука якості освіти та профілактики корупції в коледжі»

З метою дослідження основних проблем та перспектив розвитку доброчесності в освітньому середовищі КФК СумДУ (у тому числі питань протидії корупції) з 13 по 17.12.2021 методом дистанційного анкетування з використанням GoogleForm було проведено опитування викладачів коледжу «Академічна доброчесність – запорука якості освіти та профілактики корупції в коледжі». Анкетування передбачало з'ясування думки викладачів щодо окремих аспектів зазначеної проблематики.

Повноті та об'єктивності результатів опитування сприяли анонімність та значна кількість питань відкритої форми (13 із 24). Також викладачі були попереджені про те, що висновки опитування будуть використані виключно для самоаналізу та планування роботи коледжу.

Усього в опитуванні взяли участь 58 осіб з числа викладачів КФК СумДУ (69 % від загальної кількості). З них 9 осіб віком до 35 років, 24 особи віком 35-45 років, 15 викладачів 45-55 років, 4 осіб від 55 до 60 років та 6 осіб віком у віці 60+.

При порівнянні із загальною кількістю викладачів коледжу в кожній віковій категорії робимо висновок, що найактивнішими учасниками опитування стали педагоги до 35 років та 35-45 років – усі пройшли опитування (100%). Менш активні вікові категорії – 45-55 років (65% від загальної кількості викладачів закладу цього віку) та 55-60 років (50% викладачів). Низьку активність щодо опитування виявили викладачі старшого віку: усього 28% викладачів категорії «60+» взяли у ньому участь.

Більшість опитаних викладачів мають досвід роботи в закладі понад 20 років (21 особа, що становить 36,8 % усіх опитаних) та від 10 до 20 років (20 осіб, що становить 35,1% опитаних). Також серед респондентів 9 осіб з досвідом роботи в коледжі від 5 до 10 років та 8 з досвідом до 5 років (відповідно 15,5% та 13,8% від загальної кількості опитаних). Ці дані дозволяють зробити висновок про загальну обізнаність більшості респондентів щодо системи роботи в закладі з питань, що пропонуються в анкеті.

Підтвердження цієї тези бачимо у результатах відповідей на 3-тє питання «Чи обізнані ви щодо механізму протидії корупції на рівні закладу»:

52 особи (89,7%) – відповіли «Так»;

3 особи (5,2%) – «Ні»;

2 особи (3,4%) зазначили, що такого механізму не існує.

1 особа виявила обізнаність такою відповіддю: «Знаю, що є відповідальна особа з питань корупції».

Отже, 53 відповіді - ствердні та 5 – негативні.

За оцінками респондентів посада уповноваженого з питань запобігання та виявлення корупції в коледжі відома учасникам освітнього процесу за шкалою від 0 (нікому не відома) до 5 (всі знають про цю посаду) у такій мірі:

На 5 – так відповіли 27 осіб (46,6%)

На 4 – 13 осіб (22,4%)

На 3 – 10 осіб (17,2%)

На 2 – 3 особи (5,2%)

На 1 – 2 особи (3,4%)

На 0 – 3 особи (5,2%)

Кількість оцінок «0» та «1» співпадає з кількістю негативних відповідей у попередньому питанні – 5 осіб. Цілком можливо, що викладачам, необізнаним про існування механізму протидії корупції в коледжі, невідомо і про посаду уповноваженого з питань запобігання та виявлення корупції в закладі.

Більшість опитаних викладачів зазначили, що працівникам закладу заборонено отримувати від студентів чи їх батьків прояви вдячності – 49 осіб (84,5%); тільки словесні подарунки – 1 особа (1,7%).

Водночас занепокоєння викликає те, що 2 особи вважають, що отримувати подарунки дозволено з ініціативи студентів (3,4%), а 6 осіб (10,3%) – дали відповідь «важко відповісти».

У разі виявлення конфлікту інтересів у закладі дії викладачів згідно з отриманими відповідями будуть такими:

38 осіб (65,5%) повідомлять уповноваженого з питань запобігання та виявлення корупції у коледжі;

12 (20,7%) обрали варіант «складно відповісти»;

6 (10,3 %) ніяк не відреагують;

6 (10,3 %) повідомлять колегам.

Також були варіанти «повідомлю ЗМІ», «поспілкуюся з тими, кого це стосується» (по 1 відповіді).

У цьому питанні можна було обрати кілька відповідей. Усього відповідей – 65, учасників опитування – 58, отже, більшість респондентів дали по 1 відповіді на це питання.

У наступному питанні пропонувалося обрати найбільш дієві заходи боротьби з корупцією на думку викладачів. Важливо зазначити, що усі запропоновані заходи були обрані. Найдієвішими визначено такі:

- правове виховання учасників освітнього процесу (знання прав та обов'язків) – 45 відповідей (77,6%);

- посилення відповідальності учасників правопорушення – 30 (51,7%).

14 осіб (24,1%) вважають дієвим заходом вдосконалення нормативно-правових актів. У варіант «Інше» потрапили 2 відповіді: «єдність дій і вимог, а не подвійні стандарти» та «Профілактика».

Загальна кількість відповідей – 91, свідчить про те, що частина респондентів дали по кілька відповідей на це питання, зазначаючи таким чином недостатність якогось одного заходу у боротьбі з проявами корупції.

У цілому аналіз відповідей на питання, що стосувалися безпосередньо запобігання корупції свідчать про необхідність проведення додаткової роз'яснювальної роботи серед викладачів коледжу про механізми протидії корупції в закладі.

35 викладачів з числа опитаних (60,3%) знають про наявність у коледжі Кодексу моралі та етики. 21 особа (36,2%) відповіли, що мабуть наявний. Ще 2 відповіді такі: «не знаю» і «кодекс паперовий (перелік норм чи інструкцій).

На питання чи діють у закладі механізми протидії академічній недоброчесності ствердно відповіли 32 респонденти (55,2%), варіант діють «в основному» обрали 17 осіб (29,3%), «важко сказати» – 8 (13,8%), заперечна відповідь одна (1,7%). Таким чином, наявність та дієвість механізмів протидії академічній недоброчесності підтвердили 49 викладачів (85%).

55 викладачів (94,8% опитаних) розуміють свою роль та функції у механізмах протидії академічній недоброчесності, з них 10 (17,2%) обрали відповідь «в основному». Водночас 3 особи (5,2%) зазначили, що їм «важко відповісти» про власну роль в цьому питанні.

Куди повідомляти, якщо викладач вважає, що студент порушив правила академічної доброчесності знають 52 педагога (89,6%), з них 9 (15,5%) відповіли «в основному». «Важко сказати» обрали 5 викладачів (8,6%), не знає, куди повідомляти 1 викладач (1,7%).

46 викладачів (79,3%) знають, які санкції накладати на студентів, якщо вони порушили правила академічної доброчесності, однак значна частина з них обрали відповідь «в основному» - 18 осіб (31%). 7 викладачів (12,1%) не визначилися, обравши «важко сказати». 5 відповідей негативні – 8,6%.

Вкрай неоднозначними є відповіді викладачів на питання про випадки порушення академічної доброчесності серед колег. Так, 43 особи (74,1%) зазначили, що їм не відомі такі випадки, 9 осіб (15,5%) відповіли, що частково знають про такі випадки, 5 осіб дали чітку ствердну відповідь (8,6%) та 1 особа відповіла «відомі не лише мені» (1,7%). Отже, 15 викладачів (25,9%) заявили про те, що їм відомі випадки порушення академічної доброчесності серед колег, а 43 – що не знають про такі випадки серед колег.

Виходячи з цих результатів, незрозумілими є відповіді на наступне питання «Наскільки поширені, на вашу думку, серед викладачів коледжу випадки плагіату»: лише 10 осіб зазначили, що взагалі не поширено (17,2%) та 16 осіб обрали варіант «швидше не поширено» (27,6%). Водночас 30 осіб (51,7%) зазначили, що «важко відповісти» та 2 особи (3,4%) – «дуже поширено».

У наступному питанні 24 викладачі (41,4% від опитаних) зазначають, що порушення академічної доброчесності колегами має на них вплив: 8 обрали однозначне «так» і 16 – «частково» впливає. 33 педагогічні працівники (56,9%) зазначили, що порушення академічної доброчесності колегами не впливає на них. 1 викладач скористався відкритим варіантом відповіді й зазначив, що «випадки порушення не зустрічалися».

Таблиця для порівняння:

Питання	13. Чи відомі Вам випадки порушення академічної доброчесності серед колег?	14. Зазначте наскільки поширені, на вашу думку, серед викладачів коледжу випадки плагіату?	15. Чи впливає на Вас порушення академічної доброчесності Вашими колегами?
Варіанти відповідей			
Так	5	Дуже поширено - 2	8

Ні	43	Взагалі не поширено - 10	33
Частково	9	Швидше не поширено - 16	16
Інше	1 відомі не лише мені	Важко відповісти - 30	1 випадки порушення не зустрічались
Усього	58	58	58

З таблиці бачимо, що

1. У пит.13 тільки 15 осіб (5 «так» +9 «частково» + 1 «інше») знають про випадки порушення академічної доброчесності серед колег, але при цьому більша кількість викладачів - 24 (8 «так» +16 «частково») відчувають, що на них впливає порушення доброчесності колегами (пит.15).
2. 43 однозначних «ні» про випадки порушення доброчесності серед колег (пит.13), але при цьому на питання наскільки поширені випадки плагіату серед колег бачимо аж 46 «важко відповісти» й «швидше не поширено» (пит.14). Отже, згідно з відповідями більшість викладачів не знають про випадки порушення академічної доброчесності серед колег, але водночас більшість педагогів невпевнені, що таких випадків немає.
3. У варіантах «Інше» лише по 1 відповіді у двох питаннях, що свідчить про неготовність більшості викладачів висловлювати свою думку на цю тему.

Думки викладачів щодо поширення серед студентських письмових робіт випадків плагіату розділилися таким чином:

12 осіб (20,7% опитаних) вважають, що дуже поширено;

17 осіб (29,3%) обрали варіант «швидше не поширено»;

28 осіб (48,3%) зазначили варіант «важко відповісти»;

1 особа (1,7%) вважає, що випадки плагіату в студентських роботах взагалі не поширені.

Отже, відповіді респондентів вказують на проблемність цього питання та необхідність посилення заходів задля покращення ситуації.

Рейтинг найдієвіших заходів для запобігання академічному плагіату за результатами опитування такий:

- 1) інформування здобувачів вищої освіти та працівників про необхідність дотримання норм академічної етики та підвищення відповідальності за дотримання правил цитування та посилання – 21 відповідь (36,2%);
- 2) формування навчальних завдань, що сприяють застосування творчого підходу до їх виконання – 15 (25,9%);
- 3) перевірка академічних текстів на наявність ознак плагіату – 13 (22,4%);
- 4) організація заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності – 7 (12,1%);
- 5) інше: усі зазначені заходи в комплексі – 2 відповіді (3,4%).

Педагоги зазначають, що повідомляють керівництву про випадки виявленого плагіату – 38 осіб (65,5%), з них 22 – «в окремих випадках».

Натомість 14 осіб (24,1%) обрали відповідь «важко відповісти», а 6 викладачів (10,3%) відповіли «ні».

У разі виявлення та доведення плагіату у роботах студентів викладачі коледжу практикують такі санкції:

- 1) незарахування роботи – 38 осіб (65,5%);
- 2) надання додаткових завдань – 9 (15,5%);
- 3) недопущення до складання іспиту, заліку – 2 (3,4%);
- 4) жодних санкцій – 2 (3,4%);
- 5) важко відповісти – 2 (3,4%);
- 6) інше – 5 відповідей: «Мудл унеможливилює плагіат», «Можу відповісти лише за себе», «Не стикалися з фактами виявлення і доведення плагіату студентами», «1)Надання додаткових завдань; 2)Повторне виконання роботи», «На нашому відділенні всі завдання на КП і ДП індивідуальні».

Якщо викладач коледжу вважає, що студент/ка порушив/ла правила академічної доброчесності на екзамені або в письмовій роботі, то виходячи з результатів опитування може діяти таким чином:

- 1) не зараховую роботу – 33 відповіді (56,9%);
- 2) знижую оцінку – 25 (43,1%);
- 3) повідомляю адміністрації – 10 (17,2%).

Важливо, що варіант «нічого» ніхто не вибрав, однак є відповіді, що вимагають активізації роботи з викладачами щодо роз'яснення алгоритму дій в таких ситуаціях:

- 4) важко відповісти – 8 відповідей (13,8%);
- 5) у нас немає чітких правил – 8 (13,8%);
- 6) я не знаю, що робити – 2 (3,4%);
- 7) інше – по 1 відповіді: «Даю додаткові завдання», «Даю можливість усунути плагіат та переробити роботу», «Таких ситуацій не було», «Санкція залежить від важливості роботи та ступеня недоброчесності».

У цьому питанні можна було обрати кілька позицій, адже дії викладача можуть залежати від конкретної ситуації. Усього 90 відповідей, отже, частина респондентів обрали по декілька варіантів.

У наступному питанні «Як часто Ви використовуєте програмне забезпечення для виявлення плагіату в роботах здобувачів освіти?» теж була можливість обрати усі потрібні варіанти на розсуд викладача. Однак відповідей надійшло лише 60 (усього учасників опитування 58), які розподілилися таким чином:

- 1) час від часу, коли маю підозру – 38 (65,5%);
- 2) використовую тільки для курсових та дипломних – 14 (24,1%);
- 3) використовую завжди для всіх студентських робіт – 3 (5,2%);
- 4) інше – 5 відповідей (по 1,7%): «Не використовую», «---», «на I курсі заохочую студентів, які працюють, дотримуючись правил академічної доброчесності», «Не використовую, так як не бачу сенсу для перевірки робіт студентів технічних спеціальностей», «Ще не було потреби в цьому».

Переважна більшість викладачів відчують відповідальність за випадки застосування плагіату студентами – 50 осіб (86,2%), з них 16 (27,6%) – «частково». Не відчують своєї відповідальності в цьому питанні 6 осіб з числа викладачів закладу (10,3% опитаних). Також є 2 відповіді у варіанті «Інше»: «Таких випадків не зафіксовано» і «Важко відповісти».

Значним чином на дії викладачів з питань дотримання академічної доброчесності та забезпечення її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності (п.2 ст.54 Закону України «Про освіту») може впливати значна завантаженість. Відповіді на питання «Як Ви загалом оцінюєте власну завантаженість?» розділилися таким чином:

- 1) помірна – так відповіли 26 осіб (45,6%);
- 2) скоріше надмірна – 19 осіб (33,3%);
- 3) вкрай надмірна – 9 (15,8%);
- 4) важко сказати – 3 (5,3%).

Знання змісту Положення про академічну доброчесність у Відокремленому структурному підрозділі «Класичний фаховий коледж Сумського державного університету» відмітили 56 викладачів (96% опитаних), обравши такі відповіді на питання «Яким чином було доведено до Вашого відома зміст Положення»:

- 1) повідомили члени адміністрації – 31 відповідь (53,4%);
- 2) на офіційному вебресурсі коледжу – 21 (36,2%);
- 3) електронною поштою – 2 (3,4%);
- 4) не пам'ятають – 2 (3,4%).

Водночас 1 викладач відповів, що не знає про існування даного Положення, та 1 викладач у цьому питанні залишив порожнім варіант відповіді «Інше».

Вжиті заходи на засіданні Педагогічної ради коледжу 29.12.2021:

- Доведено до відома та обговорено результати опитування.
- Обговорено механізми протидії корупції в коледжі.
- Обговорено основні правила поведінки учасників освітнього процесу відповідно до діючого в закладі морально-етичного кодексу.
- Обговорено механізми протидії академічній недоброчесності серед викладачів та в студентському середовищі відповідно до Положення про академічну доброчесність в КФК СумДУ.
- Акцентовано увагу на обов'язку викладачів щодо дотримання академічної доброчесності та забезпечення її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності.
- Заплановано проведення повторного опитування у рамках комплексного самооцінювання ефективності функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у 2021-2022 н.р. (Робоча група з вивчення та самооцінювання педагогічної діяльності).